Reederij werd, zooals Uwe Magnificentie reeds uiteenzette, in alle stilte opgericht, en haar taak moest 't wezen, uitsluitend waren van groote waarde te vervoeren. Het ging erom, de grondstoffen daarginds in alle stilte op te slaan, de „Deutschland" op een veilige plaats te koopen en veilig te leggen en voor iederen aanslag te beschutten. Dit hebben op uitstekende wijze de agenten van den Norddeutschen Lloyd, de heer Paul Hilken en zijn vader, de heer Hilken Sen., evenals kapitein Hinsch en de hem toegevoegde heeren uitgevoerd. Het aandeel, dat kapitein König, zijn officieren en manschappen aan het werk hebben, heeft Uwe Magnificentie reeds doen uitkomen. Ik van mijn kant wil namens de reederij slechts nogmaals hier onzen medewerkers op de „Deutschland" onzen oprechten dank betuigen.

Het zal u, mijne heeren, interesseeren, een en ander over de geschiedenis van het ontstaan van de Duitsche Oceaan-Reederij en van de „Deutschland", van de „Bremen", en haar nog ongenoemde zusterschepen te vernemen. Toen het in September 1915 duidelijk werd dat ondanks alle successen der Centralen de oorlog nog vele maanden duren zou, was het duidelijk, dat de voorziening van Duitschland met gummi en metalen dringend werd. Ik nam daarom de Naamlooze Vennootschap „Wezer" te Bremen in het vertrouwen, nadat ik met een uitstekenden specialiteit op scheepsbouwgebied een onderhoud gehad had. De „Wezer" verklaarde zich bereid, het plan van een onderzeeër van circa vijfhonderd ton draagvermogen te teekenen en te ontwerpen. Den derden October kwam ik in het bezit van de afgewerkte plannen van deze boot. Voor den bouwtijd was helaas op elf maanden gerekend, dus levering ongeveer 1 September 1916, daar de werf zelf eerst de motoren moest laten bouwen. Het was duidelijk, dat wij moesten trachten, ergens anders, indien mogelijk, sneller het doel te bereiken. Bijna gelijktijdig met dezerzijdsche overwegingen over de practische uitvoerbaarheid van een handelsonderzeeboot had buiten ons weten de Germaniawerf, Kiel, haar stamhuis, de N. V. Friedrich Krupp, plannen voor den bouw van een ongeveer zevenhonderd ton draagvermogen metenden onderzeeër begin October overhandigd.

De Germaniawerf wilde in den korten bouwtijd van zes maanden de eerste boot, de „Deutschland", reeds in April leveren. Aan beide plannen, zoowel van de Germaniawerf als het mijne, lag de overtuigende kracht ten grondslag, dat de zaak uitvoerbaar was, en ik wil dit samentreffen vergelijken met een gelukkig huwelijk, waar dezelfde gedachten man en vrouw bezielen. De werf als moeder, die het kind ter wereld bracht, liet het aan den vader, de reederij en den handel, over, het kind groot te brengen. De ziel en de geest van het kind werden belichaamd door onzen kapitein, onze officieren en de bemanning, die de prachtige taak om de „Deutschland" naar Amerika en terug te brengen volbracht hebben.

Den 15en October werden wij het eens, en de bouw van twee booten werd aan de Germaniawerf door het oprichtingssyndicaat opgedragen. Het vormelijke gedeelte van de oprichting van de N. V. Duitsche Oceaan-Reederij werd eenigen tijd vertraagd. De oprichting volgde den 8en November, en de door ons Syndicaat intusschen bestelde booten stonden toen reeds in de spanten.

De „Deutschland" werd ons begin April geleverd. Het is een schitterend meesterstuk van de Germaniawerf en, zooals wij het bij alle werken van de N. V. Friedr. Krupp gewoon zijn, volmaakt van uitvoering. Eer wij onze „Deutschland" naar Amerika zonden, hebben wij twee maanden lang proefvaarten met haar gehouden. Onfeilbaar in ieder opzicht is de uitvoering gelukt. Kapitein König kon vanuit Amerika melden, dat na een vaart van over de vierduizend zeemijlen aan schip en machines alles voortreffelijk in orde was; evenzoo luidt zijn bericht bij aankomst heden in Bremen—Freihafen. Het is een meesterwerk van Duitsche techniek, en de naam van de N. V. Krupp vertoont zich wederom schitterend.

De productie van kanonnen, van de tweeënveertigers tot de kleinste modellen van scheepskanonnen, die begonnen met succes aan het Skagerrak de boeien van het vrije verkeer van alle naties, de vloot van Engeland, te verbreken, de levering van pantsers en ander dergelijk oorlogsmateriaal dankt het Duitsche volk in deze voortreffelijke uitvoering aan de geniale leiders en bestuurders van het grootste werk der wereld, en zonder Krupp zouden onze vijanden na twee jaar niet overal buiten den vaderlandschen grond staan!

De doelbewuste samenwerking van geest en kracht, het gebruikmaken van alle nieuwe wetenschappelijke uitvindingen, en daarbij de trouwe Duitsche plichtsvervulling, dat is het wat de N. V. Krupp groot maakte.

Thans bij den terugkeer van de „Deutschland" staan we tegenover een nieuwe schitterende prestatie van de firma Krupp in scheepsbouwtechnisch opzicht, en ook hier betaalt het Duitsche volk aan de firma de tol van zijn dank. Aan dezen dank zou ik willen verzoeken, mijne heeren, uitdrukking te geven door met mij in te stemmen in een drievoudig hoera."

Na het volgende gerecht hield de directeur Zetzmann van de Germaniawerf in Kiel de onderstaande rede:

Uwe Magnificentie! Uwe Excellenties! Zeer geëerde heeren! Het is mij een eer, uit naam van de firma Friedr. Krupp en de Germaniawerf voor de uitnoodiging tot het feest van heden onzen hartelijken dank uit te spreken, en ik neem de groote vrijheid en reken het mij tot een bijzondere eer, ook uit naam van de overige gasten den hoogen Senaat den hartelijksten dank te betuigen.

Vervolgens zou ik gaarne een tweede aangename plicht van dank vervullen, en wel tegenover mijn voorafgaanden spreker, den heer Dr. Alfred Lohmann, den voorzitter van de Duitsche Oceaan-Reederij. De heer Lohmann heeft zijn rede doen uitklinken met een hoera op de Germaniawerf, waarmee U, hooggeëerde heeren, verheugd ingestemd hebt. Hiervoor wil ik uit naam van de Germaniawerf en al haar beambten en werklieden onzen warmen dank betuigen.

De heer Lohmann heeft in zijn rede interessante mededeelingen omtrent de geschiedenis van het ontstaan van de Duitsche Oceaan-Reederij gedaan, en ik veroorloof mij eenige mededeelingen te doen uit de werkplaats, waaruit de schepen „Deutschland" en „Bremen" tevoorschijn gekomen zijn. We hadden reeds lang bij onszelf gedacht, dat bij den langeren duur van den oorlog, de navraag naar bepaalde grondstoffen steeds dringender worden moest. Uit in den loop van het gesprek gedane uitingen als „men zou toch kunnen" en „men moest eigenlijk" ontstond het besluit om de samenstelling van een vrachtboot nader uit te werken.

De uitvoering was niet gemakkelijk, niet zoozeer omdat wij de moeilijkheid van de constructie vreesden, maar omdat wij het nauwelijks waagden, onze constructiebureaux, die door de oorlogsorders tot breekens toe overbelast waren, nog meer te bezwaren.

Maar nood leert bidden en ook construeeren. Aanvankelijk beproefden wij met gebruikmaking van de bouwmaterialen der oorlogsschepen te werken, in de hoop, op deze wijze het constructiewerk te verminderen. We ondervonden hierbij echter, dat op die manier geen bruikbare draagkracht en passende ruimen te verkrijgen waren. Onze leidende constructeurs sloegen mij daarom voor radicaal te ontwikkelen en niet uit een kruiser een vrachtboot te maken, maar een oorspronkelijk type van een vrachtschip te scheppen, en nauwkeurige berekeningen gaven tot onze aangename verrassing een betere draagkracht, dan in eersten aanleg aangenomen was.

Met vurigen ijver werkten onze constructeurs nu het plan verder uit, en spoedig stonden wij voor een plan, waarvan de overbrenging in de werkelijkheid onze vurigste wensch werd. Maar hoe zou dit ten uitvoer worden gebracht? Zouden wij ons stamhuis in Essen een officieel voorstel doen? Konden we daarmee echter niet een leelijk blauwtje loopen? Toen kwam het zoo uit, dat een lid van de directie van onze werf den 4en October 1915 voor andere zaken bij ons stamhuis in Essen wezen moest. Deze heer belastte zich ermee, zoo terloops eens het resultaat van onze speciale studiën van de laatste weken mede te deelen en om zoo te zeggen eens aan het sleutelgat te luisteren.

De uitwerking was voor ons verrassend gunstig. Als een bom had ons plan ingeslagen. De heer Krupp von Bohlen en het bestuur namen ons voorstel met de meeste energie op, en nadat wij toen bij een tweede beraadslaging en aan de hand van uitvoerig materiaal de uitvoerbaarheid overtuigend aangetoond hadden, verklaarde de heer Krupp von Bohlen, dat zoo'n boot onvoorwaardelijk en in korten tijd tot stand moest komen en dat de Germaniawerf direct met den bouw van een boot voor eigen risico beginnen moest; zoo heel haastig, als onze stamfirma het wilde, konden we toch niet beginnen, omdat er nog allerlei voorbereidingen te maken en besprekingen te houden waren. Onder zulke omstandigheden kwamen wij medio October 1915 voor de eerste maal met den heer Alfred Lohmann tezamen.

Nu ging alles van een leien dakje. De reederij, die besloten had, een onderzeebootvloot te bouwen, had haar werf en de werf haar reederij gevonden. De echt, zooals de heer Lohmann in zijn rede figuurlijk zeide, kwam tusschen reederij en werf zoo snel tot stand, als het slechts bij een oorlogshuwelijk mogelijk is. Al het andere weet u, mijne heeren, uit de uiteenzettingen van den vorigen spreker.

Mij blijft nog slechts één ding te zeggen over: Wanneer het gelukt is, de eerste boot in een zoo korten tijd te voltooien, dan danken wij dit in de eerste plaats aan onze stamfirma en aan alle leveranciers, die ons alle grondstoffen en hulpinrichtingen niettegenstaande zij door ander werk zeer in beslag genomen waren, in verbazend korten tijd geleverd hebben. In 't bijzonder gevoel ik mij echter gedrongen, met hartelijken dank ervan te gewagen, dat de relatie met de Duitsche Oceaan-Reederij en later met het commando van het schip op de aangenaamste wijze heeft plaats gehad. Met groot vertrouwen zijn reederij en commando op al onze voorstellen ingegaan.

Aan deze verstandige en ruim opgevatte wijze van handelen is het mede te danken, dat aan den korten bouwtijd kon worden vastgehouden, en dat de proefvaarten zoo goed geslaagd zijn. Met het volste vertrouwen hebben we daarom het schip zijn eerste reis zien aanvaarden.

Ons vertrouwen is op schitterende wijze gerechtvaardigd. Onze vurige wenschen, waarmee wij het voortbrengsel van onze werf begeleidden, zijn geheel in vervulling gegaan.

Wenschen wij de reederij ook verder zulke goede resultaten, de „Deutschland" en haar zusterschepen verder zulke gelukkige reizen, tot welzijn van ons geliefde vaderland, tot roem van de eerwaardige Hanzestad Bremen.

De plechtigheid van vandaag zal allen, die ze mochten meemaken, een herinnering voor het leven blijven, en d plechtigheid werd op de schoonste w besloten door het feest, dat de hooge Senaat ons in het nieuwe Raadhuis bereid heeft. Wanneer eerst dit nieuw gedeelte van het Raadhuis zoo eerbiedwaardig geworden zal zijn als het oude, dan zal men elkaar misschien vertellen, dat hier de gelukkige vaart over den oceaan van de eerste handelsonderzeeboot der wereld gevierd is.

Onzen dank voor het heerlijke feest en onze goede wenschen voor Bremen zou ik willen samenvatten, en ik verzoek de geëerde heeren, in te stemmen met den kreet: leve de hooge Senaat van de vrije Hanzestad Bremen en van den Staat Bremen! Hoezee! Hoezee! Hoezee!

ONZE BOEKENTAFEL.

Bij de firma A. W. Sijthoff's Uitgevers Maatschappij te Leiden is een hoogst interessant boek verschenen, n.l. Edward Stilgebauer, Gedachten van een Verminkte, neergelegd in tien brieven aan zijn verloofde. Geautoriseerde vertaling van Mevrouw J. P. Wesselink—Van Rossum, met een voorwoord van Jkhr. Mr. B. de Jong van Beek en Donk, bestuurslid van den Nederlandschen Anti-Oorlograad. Het succes van Stilgebauer's werken maakt eigenlijk een nadere aanbeveling van zijn nieuwste boek overbodig. Wij willen echter niet nalaten op de volgende belangrijke bijzonderheden te wijzen, welke deze „Gedachten van een Verminkte" voor de lezers in hooge mate aantrekkelijk maken. Dr. Edward Stilgebauer, ofschoon een rechtgeaard Duitscher, die aan zijn vaderland boven alles gehecht is, heeft den moed zijner overtuiging getoond door met beslistheid partij te kiezen tegen het oorlogszuchtige drijven van hen die in Duitschland de macht in handen hebben. Hij heeft openlijk als zijn meening uitgesproken, dat de stem der vredespartij niet langer gesmoord mag worden, en in verscheidene talentvol geschreven werken die meening onomwonden verkondigd. Het is begrijpelijk dat zulk een onafhankelijke, onverschrokken belijdenis in een oorlogvoerend land niet geduld kon worden, en Stilgebauer heeft er daarom de voorkeur aan gegeven naar Zwitserland uit te wijken, liever dan de vrijheid van het woord prijs te geven. Van uit dat onzijdig gebied gaat hij voort de vredesgedachte te bevorderen en zijn geschriften worden ook in ons land veel en gaarne gelezen. Nederland als het klassieke land der vrijheid erkennende, heeft hij der firma A. W. Sijthoff's Uitgevers Mij. te Leiden zijn nieuwste manuscript ter vertaling in het Nederlandsch als eerste uitgave aangeboden. De „Gedachten van een Verminkte," hoewel oorspronkelijk een Duitsch werk, verschijnt dus het eerst in het Nederlandsch, in de door den schrijver geautoriseerde vertaling van Mevrouw J. P. Wesselink—Van Rossum. Het is een aangrijpend boek, dat verhaalt van een jongen Duitscher, die een Belgisch meisje redt uit de vlammen eener door de overweldigers in brand gestoken stad. Ondanks de vijandschap die tusschen hun landen bestaat, krijgen de beide jongelieden elkander lief, en als de dappere Duitscher, zoo ernstig verwond dat hem een arm moet afgezet worden, tot herstel zijner geschokte gezondheid naar Zwitserland is vervoerd, schrijft hij van daar uit aan zijn verloofde de brieven die de lezer in dit boek verzameld vindt. Schoone en merkwaardige gedachten vindt men op elke bladzijde van dit merkwaardige boek; wie het ten einde gelezen heeft zal diep doordrongen zijn van de hoofdgedachte die er aan ten grondslag ligt: de haat door de oorlogshartstochten opgezweept, is kunstmatig; het natuurlijke gevoel dat de menschen verbindt, is de liefde.

«EEN STRIJD TEGEN 'T RECHT»

Terwille van de actualiteit hebben wij het feuilleton «De tocht van de Deutschland» in de laatste weken wat bespoedigd. Te beginnen met het volgend nummer, hopen we het feuilleton «Een Strijd tegen 't Recht» weder geregeld voort te zetten.

Redactie.